

שאלה: מכל הקרבנות שהקריבו במקדש, מצאנו כי קרבן פסח הוא החשוב ביותר. [א] כל יהודי וכל יהודיה חייבים לעלות לירושלים, בכל שנה בערב פסח, ולאכול שם מקרבן הפסח. לא מצאנו זאת בשום חיוב קרבן אחר. פטור מזה רק מי שחי בחוץ לארץ. [ב] ואם לא עלו ולא הביאו, גם לא ביום התשלומים בחודש אייר, האיש והאשה ההם חייבים עונש כרת. לא מצאנו זאת בשום קרבן אחר. [ג] גם בזכות קרבן פסח הראשון, שמרחו את דמו על מזוזת הבתים, נצלו בני ישראל מהמשחית בליל יציאת מצרים. [ד] זכר לקרבן זה אנו אוכלים בכל שנה כזית מצה בליל פסח, שבזה נחשב לנו כאילו אכלנו גם אנו מקרבן הפסח. לכן חייבים באכילה זו לפני חצות לילה, כמו שהיה החיוב אז לגמור אכילת הקרבן לפני חצות לילה. מה העניין?

תשובה: צריכים לדעת כי במצרים עבדו הגוים לצאן כאליל שלהם (רש"י לבראשית מו, לד). זה נראה לנו משונה. אבל גם בימינו הרבה הודיים מאמינים שהאלוה נמצא בפרים ופרות, ומענישים בחומרה מי שמציק להם. והפרות עוברות בשוק ואוכלות מכל דוכן פירות, ואין מי שמגרש אותן או מפריע להן. כך בבורמה עובדים לפילים. יש כח ליצר הרע לפתות אוכלוסיות שלימות.

ובזמן שהיו אבותינו במצרים, לקחת את האליל של הגוים ולשחוט אותו דרש מהיהודים מסירות נפש עצומה. נניח לדוגמא אם אדם יהיה נמצא ב"נתיקן" עיר הכמרים ברומא, ויבזה את הפסל עליו תלו את דמות יש"ו כמרכז לתפילותיהם, מה יעשו לו הכמרים?

לא די בכך ששחטו את האליל, אלא ארבעה ימים מקודם לזה ביום י' ניסן, קשרו את הכבש לעמודי המטות בבתי היהודים. וכאשר הגוי השכן שאל "מה זה?" ענו לו, "עתידים אנו לשחוט אותו". ולא די בזה אלא לא בשלו את החתיכות, תוך מים שבסיר ובזה אין ריח הבשר נודף החוצה, אלא צלו את הנתחים, כך שהריח התפשט גם מחוץ לבתיהם. היתה בזאת התרסה נגד הגויים, וגם עלבון קשה להפגין מה היחס לנו לפולחן שלהם.

ספר החינוך (מצוה ז) כותב:

"וזהו שנצטוינו לאכול צלי דוקא, לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכול בשר צלי, לפי שהוא מאכל טוב ומוטעם. אבל שאר העם אינם יכולים לאכול מעט בשר שתשיג ידם כי אם מבושל, כדי למלא בטנם. [כי בשר שנצלה אמנם טעים יותר אבל הוא מצטמק בכמותו, ומשביע פחות. לכן הרעבים מעדיפים לבשל ולא לצלות]. ואנו שאוכלים הפסח לזכרון שיצאנו לחירות להיות 'ממלכת כהנים ועם קדוש' (שמות יט, ו) ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתו דרך חירות ושררות.

[ועוד טעם נותן ספר החינוך:] מלבד שאכילת הצלי יורה על החפזון שיצאו ממצרים [כי הוא מוכן מהר יותר לאכילה ע"י צלייה ולא בבישול] ולא יכלו לשהות עד שיתבשל בקדרה". עד כאן לשונו.

עוד ענין היה בקרבן פסח, שאכלו את הכבש בחבורה "בבית אחד יאכל" (בראשית יב, מו) מביא רש"י מהמכילתא: "בחבורה אחת, שלא יעשו הנמנין עליו שתי חבורות ויחלקוהו". מה הענין? כותב ר' משה אלשיך (על שמות יב, א) "על ידי שנמנו עליו חבורה מורה על אחדות, שעל ידי כן תשרה הקדושה, שכל ענינה אחדות". וכן בימינו רבים נוהגים להתאסף משפחות משפחות, להסב ליל פסח באחדות ואהבה הדדית. [וראה דברים יפים שכתב מהר"ל בספרו "גבורות השם" סוף פרק שלושים וחמשה].

לכן גם אנו באכילתנו בליל פסח, לכוין לכל הדברים היפים והחינוכיים האלו. לא לחשוש מ"מה יאמרו הגוים", אלא להדבק במורשתנו, להיות אדוקים בתורתנו, להיות גאים במסורת שלנו.